

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert
mellomrom. Legg ved
portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan
bli korta ned. Legg ved
portrettfoto.

Velaug H. Sælid
velaugh@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør
(fung.)

Even Øvald
eveno@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Kronikk- og debattredaktør Tollef Mjaugedal (perm.)

Klassekampen honorerer normalt ikkje innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT ►

Selvransakelse i kjølvannet av prosessen mot Bo Xilai kan bane vei for ny utvikling i Kina.

Maktkamp i Kina

Arne Jon Isachsen
KRONIKK

Bo Xilai var en mektig mann. Ikke nå lenger. Uten forvarsel ble han i mars i år fjernet fra sin stilling som partisekretær i Chongqing-provinsen i Kina, et byområde med nær 30 millioner innbyggere. Partisekretæren er den mektigste mannen i provinsen.

Tidligere hadde Bo vært ordfører i byen Dalian nord i Kina og også handelsminister i noen år. I egenskap av handelsminister var han i Norge i 2006. Handelsavtalen mellom Norge og Kina som da lå på bordet, ligger der fortsatt. Den er ikke ferdigforhandlet og således heller ikke undertegnet. Med Nobelprisen til Liu Xiaobo i 2010 har forholdet mellom Norge og Kina kjølnet merkbart.

Til høsten skal toppledelsen i Kina skiftes ut. Da har duoen Hu Jintao og Wen Jiabao sittet i to perioder, hver på fem år. Ytterligere fem av den ni mann store faste komitéen for Politbyrået til Det kinesiske kommunistpartiet skal skiftes ut. Det betyr at bare to blir igjen i denne komitéen som er Kinas øverste beslutningsorgan, nemlig Xi Jinping som tar over for Hu som generalsekretær i Partiet, og Li Keqiang som tar over for Wen som statsminister. Denne siste overgangen av makten finner sted i mars neste år.

Bo Xilai, som er sønn av en gammel kommunisthelt, fikk kjørt seg kraftig av Maos rødegardister under Kulturrevolusjonen fra midt på 1960-tallet og et stykke ut på 1970-tallet. Det fikk hans far også, som satt mange år i fengsel. Etter å ha blitt strippet for jobben som partisekretær i Chongqing, ble Bo Xilai i april kastet ut av Politbyrået, hvor han hadde sittet i nesten ti år. Kinesiske myndigheter har nylig bebudet at en omfattende rettssak vil bli reist mot Bo. Tradisjonen fra Mao-tiden er heldigvis over, der den som mister posisjon, også mister livet.

Hvorfor denne misnøyen med Bo Xilai? Hadde han ikke tatt kampen mot korrupsjon skikkelig på alvor i Chongqing? Kommet mafiaen i området til livs? Hadde han ikke høynet moralen til den jevne «chongqing-er», ved å la sanger fra Mao-tiden runge ut i eteren og ved å innprente gode dyder som flid og måtehold? Og hadde han ikke vært en pådriver for en bedre integrering av by- og landområder i provinsen sin? «By og land, hand i hand», som det het i Arbeiderpartiets slagord i Norge på 1930-tallet, syntes retningsgivende også for Bo Xilais virke i Chongqing.

«Før eller senere går ettpartistaten opp i liminga»

Ord er én ting. Handling noe annet. Alt snakk om kamp mot korrupsjon blir ikke troverdig når flere i familien etablerer forretningsvirksomhet basert på forbindelser og velter seg i penger. Bedre ble det ikke av at mange av de tiltakene Bo satte i verk for å komme korrupsjonen til livs, både var brutale og ulovlige – som bruk av tortur, konfiskering av eiendom og fengsling uten lov og dom. Dessuten, å legge seg så kraftig ut med kapitalkreftene er ikke risikofritt, heller ikke i Kina. Bo

har samlet på seg mange fiender siden han kom til Chongqing.

Men den viktigste grunnen til at Bo Xilai møtte veggen, var at han satte seg ut over spillereglene til Det kinesiske kommunistpartiet. Bo er ikke alene om å hente ut penger av sin politiske posisjon. Utallige er de kadre i Partiet som er blitt rike på politikk. Fru statsminister Wen Jiabao lever et mer luksuriøst liv enn statsministerlønningen tilsier.

Bo Xilai er heller ikke alene om å bedrive nepotisme, det vil si bruke sin politiske makt og sine forbindelser til å sikre medlemmer av egen familie urimelige fordeler. Sønnen til Hu Jintao,

øverste sjef i Kina i dag, var involvert i en korrupsjonssak i Afrika sommeren 2009. Saken ble dysset ned. Xi Jinping, påtroppende toppsjef i Kina, har hatt både sønn og datter som studenter ved Harvard University. Preg av nepotisme? Eller ville de kommet inn om ikke pappaen var nestformann i Det kinesiske kommunistpartiet?

Nei, den viktigste grunnen til at det kinesiske lederskapet har satt foten ned for Bo Xilai, var at han gikk ut over regelboken. Med sin

RETTSPROSESS: Tidligere partisekretær i Chongqing-provinsen Bo Xilai anklages for å ha brukt ulovlige midler i kampen mot korrupsjon.

FOTO: MARK RALSTON, AFP/SCANPIX

folkelige appell, sitt oratoriske talent, sine mange reiser og taler og sine populære saker som kamp mot korrupsjon og utbytting tross alt er, fremstod Bo i mange sammenhenger som en vestlig politiker, med stor appell til sine velgere. Problemet i Kina er imidlertid at man der ikke har velgere. I en ettpartistat finnes det ikke alternativer å velge mellom.

Ved å appellere til folket direkte, og det med stort hell, var Bo i ferd med å skaffe seg en uavhengig og solid plattform for egen makt, nemlig folket selv. Denne makten ønsket Bo Xilai å bruke. Hans popularitet og gjennomslag i Chongqing og i resten av Kina skulle bli så stor at man ganske enkelt ikke kom utenom Bo når syv nye medlemmer til den faste komitéen i Politbyrået som har ni medlemmer, skulle pekes ut.

«Noen av oss har snakket sammen», sa Einar Gerhardsen i sin tid i Norge, da han var leder for Arbeiderpartiet. Slik er det heldigvis ikke lenger. Politiske beslutninger foregår i det åpne rom i Norge i dag. Eller i det minste blir etterprøvet og gransket nøye i det åpne rom etter at de er fattet.

Kina er intet demokrati. Her er intet åpent rom for politiske beslutninger. Eller for etterfølgende nøye granskning av dem. Om noen ønsker å skape åpne rom i politikken, vil han eller hun være en trussel mot systemet. Etpartistaten ville kunne komme under press. Det ville ikke de andre lederne være med på. Og Bo ble tatt ut.

Skandalen med Bo Xilai har gjort kinesere både sinte og flau. Når eliten i partiet utpeker så korrupte ledere, er det ikke da bedre om det kinesiske folket velger sine ledere selv?

Et ettpartisytem kan være effektivt. Men sjelden robust. Før eller senere går den ettpartistaten Folkerepublikken Kina er, opp i liminga. Da kan et demokrati – gjerne med kinesiske kjennetegn – vokse frem. Den politiske selvransakelse som finner sted i Kina i kjølvannet av den krisen som Bo Xilai har forårsaket, kan bane veien for en slik utvikling.

Arne Jon Isachsen,
professor i samfunnsøkonomi,
Handelshøyskolen BI
arne.j.isachsen@bi.no